

Thay lời giới thiệu

NHÀ VĂN CỦA TUỔI THƠ⁽¹⁾

... Gắn bó với tuổi thơ, Võ Quảng cũng đã dành hết tâm hồn và tài năng cho những thiên đồng thoại nhỏ nhắn và xinh xắn, hồn nhiên và đậm đà sự sống vui, làm gắn bó được nhu cầu ham hiểu biết và hướng về điều thiện của các lứa tuổi trẻ.

Sau *Dế Mèn phiêu lưu kí* của Tô Hoài, chúng ta thật sự được hưởng một niềm vui trẻ thơ mà không hề hời hợt hoặc khiên cưỡng trong mỗi truyện của Võ Quảng.

Đó là chuyện của Rùa muốn đi đây đi đó, nhưng lại ngại đi, chẳng phải vì bước chậm mà vì lười biếng, nên tìm cách bám vào vó Ngựa, và thế tất là phải văng xuống đường, như một tai nạn giao thông với các mảnh vỡ trên lưng.

Đó là câu hỏi và lời giải vì sao lưng lão Hổ lại có vằn.

Đó là chuyện vì sao mắt Giếc lại đỏ hoe, Cút Lủi luôn luôn chui lủi, và Vượn lại có tiếng hú buồn?

(1) Trích từ bài tham luận "Võ Quảng - Nhà văn của thiếu nhi."

Toàn bộ thế giới đồng thoại của Võ Quảng chứa đựng một triết lí sống, một kinh nghiệm sống thật hồn nhiên mà sâu xa. Đọc đồng thoại của Võ Quảng ta như càng được chứng minh khả năng tung hoành của tưởng tượng - điều mà chính tác giả cũng đã từng khẳng định: "Không có chỗ nào gọi là xa xôi, không có vấn đề gì gọi là cao siêu mà truyện đồng thoại không vươn tới được".

Những trang Võ Quảng, cả văn và thơ đều chan chứa một tình yêu thiên nhiên với cây cỏ, hoa trái, chim muông nơi cảnh sống quanh ta; cùng là chan chứa một tình yêu quê, nơi những người thân yêu cùng sống, nơi chứa đầy những kỉ niệm thời thơ ấu, nơi ghi nhận từng bước sự trưởng thành của đời người.

Vườn văn thiếu nhi của ta hôm nay quả có không ít người, thậm chí còn rất đông người. Nhưng nhìn vào tất cả họ lại thấy không có ai chuyên như ông. Họ còn làm nhiều việc khác. Có người chỉ viết như một nghề tay trái. Còn ông, suốt ngót năm mươi năm qua, ông chỉ viết cho thiếu nhi.

Dành cả một đời người cho một sự nghiệp vốn được xem là cao quý và thiêng liêng; cả một đời dành ra như vậy, nhưng có phải bất cứ ai cũng đến được đích không? Và nếu có đến được đích, và là một cái đích xa như Võ Quảng thì sự chăm nom và bù đắp của người đời là thế nào? Đó là câu hỏi không dễ trả lời, bởi biết bao lí do chủ quan và khách quan, nó gây nên đâu phải là ít những ngập ngừng, nản mỏi; hoặc sự bỏ cuộc giữa chừng, sự đi tìm những ngã đường khác...

Còn ông, là Võ Quảng, ông đã dứt khoát chọn nó cách đây hơn năm mươi năm, khi ông từ Khu Năm tập kết ra Bắc; với một dứt khoát sống hết mình, thật hết mình cho tuổi thơ.

Cuộc sống hôm nay người người, nhà nhà đang lo xoá đói

giảm nghèo, và không ít người đang quyết liệt săn tìm sự giàu có. Giàu có được đo bằng địa vị xã hội, bằng tiền của, nhà đất, tiện nghi... Còn cái giàu có bên trong tâm hồn thì quả là khó tìm hơn, vì không dễ mấy ai để tâm đi tìm. Và người mong muốn cho sự giàu có đó, người góp phần làm nên sự giàu có đó, một cách cẩn mẫn, lặng lẽ, kì khu, suốt bao nhiêu năm, bằng cái nghề chẳng mấy khi chạm được vào sự giàu có là nghề văn, trong ý nghĩa chân chính của nó, lớp người đó thời nào cũng hiếm. Chế độ ta quả có sự chăm sóc để bớt đi sự hiếm hoi, nhưng đâu dễ đã hết được những bụi ngùi trong cảnh quan chung, và trong không ít tâm trạng, vì nhiều lí do đã được nói, hoặc còn chưa được nói đến.

Võ Quảng ra đi trong lặng lẽ; sau khi đã để lại cho đời một tình yêu con trẻ hết mình và trọn đời; và với tình yêu đó, ông đã để lại cho nhiều thế hệ trẻ bao hành lí tinh thần quý giá, nó làm giàu có tâm hồn mỗi con người. Võ Quảng đã chăm chút biết bao nhiêu cho cái phần sống bên trong ấy của con người ngay từ tuổi thơ. Và ông còn nhắc nhở ta khi đã đi qua tuổi thơ, càng cần biết chăm chút hơn, nhân hậu hơn, với tất cả những gì thân thiết, cả những gì còn xa lạ, hoặc ngang trái trong vận hành đầy vất vả của cuộc đời, cả trong sự tự quên mình đi vì niềm vui và hạnh phúc của người khác.

Giáo sư **Phong Lê**

CHUYẾN ĐI THỨ HAI

C hiều xuống. Ve kêu. Cóc Tía không nhảy ra khỏi hang, mà quay sang gọi em là Cóc Bạch:

- Nè Cóc Bạch, thấp đèn lên cho anh đọc sách!

Cóc Tía rất thích đọc sách, nhất là những sách kể chuyện phiêu lưu đời trước. Cóc Tía đã đọc đến ba nghìn quyển sách. Xưa kia cặp mắt của Cóc Tía nhỏ tí hí, nhưng vì đọc quá nhiều sách nên cặp mắt đã lồi ra. Xưa kia cái bụng của Cóc Tía chỉ lép kẹp, nhưng cũng vì đựng nhiều chữ, nên bụng của Cóc Tía phình ra như ta còn thấy ở những con cóc hiện nay. Có một quyển sách làm Cóc Tía rất mê, luôn luôn đọc đi đọc lại nhiều lần. Đó là quyển sách ghi lại câu chuyện cụ tổ họ hàng nhà Cóc xưa kia lên đánh với Trời, bắt Trời làm mưa. Mãi cho đến nay, khi một thằng Cóc nổi lên “ọc, ọc” là Trời

phải mưa “lộp”, “độp”. Nhờ đó mà họ hàng nhà Cóc vang lừng khắp thiên hạ. Ai cũng bảo: Con Cóc là cậu ông Trời. Đọc truyện cụ tổ nhà Cóc, cái vui của Cóc Tía cứ tràn trề không thể trút bớt.

Cóc Tía gọi Cóc Bạch:

- Mày cứ lãng quăng! Lãng quăng như cóc bỏ đĩa vậy! Ngồi im tao nói cho mà biết: Cụ tổ nhà ta là một bậc tài trí vẹn toàn. Cụ đã biết trước là ông Trời có nuôi một Thần Rết. Vì vậy cụ đã mời Gà đi cùng với cụ. Quả nhiên Gà nuốt chứng Thần Rết vào bụng. Trời liền đưa Thiên Lô ra đánh. Cụ tổ nhà ta biết trước điều đó, nên đã mời Ong Bò Vẽ cùng đi theo. Thiên Lô vừa nhảy ra liền bị Ong Bò Vẽ xông lên chích túi bụi. Mặt mày Thiên Lô bị Ong chích sưng vù. Thiên Lô phải co giò bỏ chạy. Trời liền cho bọn Thiên Binh, Thiên Tướng ra đánh. Việc này cụ tổ cũng biết trước, nên cụ đã mời Hồ Vằn cùng đi theo. Bọn Thiên Binh, Thiên Tướng vừa chồm lên liền bị Hồ Vằn ngoạm lấy cổ họng, nhai rau rầu. Rốt cục Trời phải chấp hành lệnh của cụ tổ là mỗi khi cụ tổ nổi lên “ọc, ọc” là Trời tức khắc phải cho mưa rơi xuống.

Cóc Bạch cười khà khà:

- Anh kể việc đó có đến trăm lần! Nói đi nói lại làm chi cho mệt!

Cóc Tía vẫn cứ tiếp tục:

- Lúc cụ tổ ra đi, Trời nổi cơn nắng dữ. Ao hồ cạn

hết, cây cối khô queo! Đất Trời hoàn toàn trống trải. Vòm trời như một chiếc ô rộng. Dưới chiếc ô đó thấy có ông Trăng, thấy nhiều ông Sao, thấy sông Ngân Hà. Cụ tổ nhìn về phía trước cứ đi, đi mãi, đi từ xuân đến hạ, từ hạ đến thu, đến lúc gió bắc thổi ào ào. Dọc đường cụ quên chào cả những người đáng lẽ phải chào, tuy cụ tổ biết rõ một lời chào không làm cho người ta sạt nghiệp.

Cóc Tía vừa nói vừa chỉ tay về phía trước:

- Cụ tổ đi mãi đến chỗ xa tít kia kìa. Nơi đó cụ phải vượt qua nhiều vực sâu thăm thẳm. Sau đó cụ phải nín lấy chòm sao Bắc Đẩu, rồi phải vượt bảy nấc của chòm Đại Hùng Tinh, phải băng qua những nơi chỉ có toàn sắt gọi là Kim Tinh, những nơi chỉ có toàn gỗ gọi là Mộc Tinh, những nơi chỉ có toàn lửa gọi là Hoả Tinh, phải lội dọc sông Ngân Hà vừa dài vừa rộng!...

Cóc Bạch nói chen:

- Em đã nghe hết cả rồi. Người ta bảo đó là những chuyện lạc hậu, cũ rích, nay không còn đúng nữa!

Cóc Tía trợn tròn đôi mắt:

- Chuyện ghi rành rành trong sử sách, sao lại không đúng?

- Em không đọc sách, không biết. Ca ngợi công lao của tổ tiên là đúng, nhưng còn phải bắt chước làm như các cụ nữa. Có như vậy ta mới xứng đáng là cháu con của các cụ.

- Thì mỗi khi Trời hạn là tao nổi lên “ọc”, “ọc” gọi Trời làm mưa đó! Ruộng khô đầy nước. Ngô lúa phát cờ. Mọi người ca ngợi.

- Ôi! Ca ngợi! Họ ca ngợi gì đâu! Họ còn chế giễu nữa đó!

- Mà nghe nhầm rồi!

- Lúc đầu em cũng tưởng em nghe nhầm, sau nghe nhiều lần, em mới tin là họ chế giễu thật. Thôi, tối nay chúng ta sẽ ra chỗ sân kho hợp tác xã. Ra đó anh rống lên. Họ nói gì, anh sẽ nghe rõ.

Chiều xuống. Bờ tre làng nhòa dần vào bóng tối. Trên trời, đàn sao đi ăn đêm càng đông. Cóc Tía theo Cóc Bạch nhảy đến chỗ sân kho. Ở đó có nhiều người đang giữ rơm, họ nói gì Cóc Tía đều nghe rõ.

Cóc Tía bạnh mồm:

- ọc, ọc! ọc, ọc!

Từ trong sân kho, tiếng hỏi lộn xộn vang lên:

- Có phải mày là con Cóc đó không? Mày gọi ông Trời làm mưa đó hả? Mày vẫn tưởng mày là cậu ông Trời đó hả? Nay ông Trời chẳng còn vâng lời mày nữa đâu!

- Có muốn xin đi làm đũa ở cho ông Trời, ông cũng đuổi mày đi...

Cóc Tía càng rống to hơn.

Nhiều tiếng cười xoà:

- Thôi! Im mồm! Cút đi nơi khác!

Cóc Tía nghe choáng váng cả người. Con Cóc không còn đóng vai là cậu ông Trời! Con Cóc chẳng còn được sai Trời làm mưa. Ông Trời đã phớt lờ những kêu gọi của anh em nhà Cóc. Bản kí kết xưa kia giữa ông Trời với họ hàng nhà Cóc đã bị huỷ bỏ. Mọi thanh danh đã đi đời! Cóc Tía nghe điếng cả người, cho đến một tháng sau mới nghe bình tĩnh trở lại. Cóc Tía thấy dần ra câu chuyện xảy ra ở sân kho hợp tác xã chẳng qua cũng chỉ là chuyện cười đùa. Chưa chắc đó là sự thật! Phải tìm hiểu cho đúng sự thật. Muốn tìm sự thật phải có chứng cứ rõ ràng, phải đi tìm gặp những người có liên quan đến mọi việc, những người đương sự. Vậy người đương sự lớn nhất trong việc này là ai? Đó là ông Trời. Chỉ có ông Trời mới có đầy đủ tư cách trả lời cho ta biết rõ việc này. Đúng, ta phải lên Trời, phải ra đi một chuyến...

Cóc Tía bàn việc “ra đi lên Trời” với Cóc Bịch. Cóc Bịch nghe xong liền ôm choàng lấy Cóc Tía:

- Hoan nghênh! Hoan nghênh! Thanh danh họ hàng nhà Cóc chúng ta sẽ được lập lại! Em sẽ chuẩn bị thật đầy đủ mọi thức ăn, mọi đồ dùng cho anh...

- Muốn đi xa thì không nên mang theo gì cả. Chỉ nên mang theo sự quyết tâm đi đến đích!

- Vậy anh phải đi chậm chậm. Vì có đi chậm chậm mới có thể đi xa. Nhưng nhớ phải mang theo Gà, Ong, Hổ đó nhé! Đề phòng mọi sự lộn xộn có thể xảy ra ở chỗ ông Trời đó!

Cóc Tía vừa đi một quãng đã gặp Gà Cồ. Gà Cồ mình đầy hoa rục rở, nghếch cổ bước từng bước oai vệ. Cóc Tía gọi to:

- Chào Trống Cồ! Trống Cồ có đi với ta không?

- Đi đâu?

- Đi lên Trời.

Cóc Tía kể cho Gà Cồ nghe mọi việc đã xảy ra, nói cho Gà Cồ biết xưa kia cụ tổ của Gà Cồ đã đi lên Trời, bắt Trời làm mưa. Trên Trời có một Thần Rết bị cụ tổ của Gà Cồ nuốt chứng vào bụng! Gà Cồ nghếch cổ hỏi:

- Nay lên đó làm gì?

- Đánh Trời!

